

Uusien ENI CBC -raja-alueohjelmien 2014–2020 käynnistyminen

Petri Kahila

Euroopan unionissa alueiden välistä yhteistyötä toteutetaan ja rahoitetaan EU-ohjelmakaudella 2014–2020 EAY- (Euroopan alueellinen yhteistyö) ja ENI CBC -ohjelmilla. ENI CBC -ohjelmat tukevat rajan ylittävää yhteistyötä EU:n ulkorajoilla ja ne ovat jatketta vuosina 2007–2013 toteutetuille ENPI CBC -ohjelmille. Suomen ja Venäjän väliset kolme uutta ENI CBC -ohjelmaa (Kolarctic, Karelia ja Kaakkois-Suomi-Venäjä) hyväksyttiin EU:n komissiossa joulukuussa 2015 ja niiden odotetaan käynnistyvän vielä tämän vuoden aikana.

Uudet ENI CBC -ohjelmat tulevat käynnistymään erilaisessa ilmapiirissä kuin aiemmat vuonna 2007 aloitetut. Nykyiset ohjelmat ovat joka tapauksessa sekä EU:n että Venäjän taloudellisten ja poliittisten pakkotoimien ulkopuolella, mikä korostaa niiden merkitystä EU:n ja Venäjän välisessä kanssakäymisessä. Rajan ylittävä yhteistyö on aiempaakin tärkeämpää molempien maiden alueiden kehittämisen kannalta.

Raja-alueohjelmien toteuttamisessa on hitaasti, mutta varmasti siirrytty kokonaisvaltaisempaan kehittämiseen, vaikka edelleenkin niiden toteuttamisessa korostetaan usein tiedon ja taidon siirtoa Venäjän suuntaan. Tämä on varmasti ollut osaksi totta, mutta vuosien 2007–2013 ohjelmien arviointiraportit ovat osoittaneet tilanteen olevan muuttumassa. Luonnollisesti on edelleenkin olemassa monia taloudellisia, laillisia ja järjestelmällisiä esteitä, jotka estävät kokonaisvaltaisen kehittämisotteen.

Suurin ongelma kokonaisvaltaisen kehittämisen toteutuksessa on Venäjällä ollut yritysten vähäisempi osallistuminen ohjelmien kehittämistoimintaan. Toimenpiteiden kerrannaisvaikutukset olisivat luonnollisesti huomattavasti suuremmat ja merkittävämmät, jos paikalliset yritykset osallistuisivat laajemmin hankkeiden toteuttamiseen. Toisaalta niin Venäjällä kuin Suomessakin kokemukset ja vaikutukset jäävät usein hankkeiden omaan piiriin. Uusia käytänteitä tai hyviä toimintatapoja ei kovin helpolla leviä hankkeeseen osallistuvien toimijoiden ulkopuolelle. Ongelmana uuden ohjelmakauden alkaessa on myös uusien toimijoiden houkuttelemisen raja-alueohjelmien toteuttamiseen. Nyt näyttää siltä, että kysymyksessä on pienen piirin toiminta ja keskinäiseen tunnettavuuteen perustuva hanketyö.

Yhtenä ongelmana on myös ohjelmien leimautuminen Venäjällä liiaksi EU:n rahoittamiksi ohjelmakokonaisuuksiksi. Nykyisin Venäjän rahoitusosuus ohjelmien kokonaisbudjetista on suhteellisen suuri, mutta tämä tosiasia on Venäjällä jäänyt EU:n katveeseen. On oletettavaa, että Venäjän aseman tunnetuksi tekeminen ohjelmien kokonaisrahoituksesta vahvistaisi ainakin jossain määrin niiden asemaa. Voidaan todeta raja-alueohjelmien omistajuuden toteutuvan Venäjällä huomattavasti heikompana kuin Suomessa. Mainittavana seikkana tämän tilanteen parantamiseksi on osallisuuden kasvattaminen ja lisääminen Venäjän puolella, jottei ohjelmien omistajuus jäisi ainoastaan viranomaisten varaan.

Sosiaalinen ulottuvuus on toisaalta ollut ohjelmissa suhteellisen vahvasti esillä Venäjälläkin, mutta se ei ole saavuttanut samalla tavalla jalansijaa kuin Suomessa, missä osallisuuden perusteet ja valmiudet kehittämistoimintaan ovat selvästi vahvemmat kuin Venäjällä. Itse asiassa osallisuuden vahvistamisen Venäjällä on tapahduttava yhteiskunnan sisältä käsin, mikä ei kuitenkaan nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa ole ongelmaton kysymys. Kuitenkin vahvistamalla ajatusta raja-alueohjelmien sidonnaisuudesta Venäjän osarahoitukseen voidaan tätä ongelmaa lähestyä vahvemmalla pohjalla.

Raja-alueohjelmien toteuttamisen suurimmaksi haasteeksi muodostuneet tälläkin ohjelmakaudella niiden myöhästynyt aloittaminen. Ohjelmien luonnokset on käytännössä hyväksytty niin Moskovassa kuin Brysselissäkin, mutta rahoitussopimuksen allekirjoittaminen viivästyttää varsinaista aloittamista. Pisimmän ajan hyväksymisprosessista vie sopimuksen vahvistaminen Venäjän parlamentissa.

Raja-alueohjelmien käynnistämistä voisi vauhdittaa hakukierrosten aloittaminen ennen lopullista hyväksyntää. Tällä tavalla hankkeiden toteuttamiseen päästäisiin välittömästi sopimuksen vahvistamisen jälkeen.

Petri Kahila
Laitoksen johtaja, tutkimusjohtaja
Karjalan tutkimuslaitos, Itä-Suomen yliopisto

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).